

23. 12. 2013

VeźmĚte, prosĚme, na vĚdomĚ, Źe text ělĚnku odpovĚdĚ platnĚ prĚvnĚ ťpravĚ ke dni publikace.

BlĚže k rodinnĚmu zĚvodu dle novĚho obćanskĚho zĚkonĚku

Jednou ze zajĚmavĚch novinek, kterĚ novĚ obćanskĚ zĚkonĚk pŕĚnĚsĚ, je v ćeskĚm prĚvu dosud neupravenĚ institut rodinnĚho zĚvodu – podnikĚnĚ, na jehoŹ chodu se mĚže podĚlet vĚce ćlenĚ jednĚ rodiny. Vzhledem k tomu, Źe pŕĚ splnĚnĚ zĚkonnĚch podmĚnek rodinnĚ zĚvod vznikĚ automaticky, je tŕĚba tomuto institutu vĚnovat vĚce pozornosti, aby pak osoby, jeŹ zapojujĚ svĚ pŕĚbuznĚ do podnikĚnĚ, nebyly „nepŕĚjemnĚ“ pŕĚkvapeny.



NovĚ obćanskĚ zĚkonĚk zavĚdĚ namĚsto dosavadnĚho pojmu podnik novĚ pojem obchodnĚ zĚvod. ZĚkonodĚrce tuto zmĚnu odĚvodnĚje rĚznĚm vĚznamem pojmu podnik ve svĚtĚ a zvlĚstĚ zvyšujĚcĚm se tlakem prĚva EvropskĚ unie na pouŹĚvĚnĚ tohoto pojmu pŕĚdevšĚm k oznaćenĚ osoby, popŕĚpadĚ v uŹšĚm slova smyslu jako soutĚŹitele. ObchodnĚ zĚvod je definovĚn v Ź 502 NOZ jako organizovanĚ soubor jmĚnĚ, kterĚ podnikatel vytvoŕil a kterĚ z jeho vĚle slouŹĚ k provozovĚnĚ jeho ćinnosti. StanovĚ vyvratitelnou prĚvnĚ domnĚnku, Źe zĚvod tvoŕĚ vŕĚe, co zpravidla slouŹĚ k jeho provozu. JednĚ se tedy o vĚc hromadnou, pŕĚčemŹ zvlĚstnĚm typem obchodnĚho zĚvodu je mimo jinĚ **rodinnĚ zĚvod**.

Motivy novĚ prĚvnĚ ťpravy

RodinnĚ zĚvod je zaćlenĚn do ćasti druhĚ novĚho obćanskĚho zĚkonĚku, kterĚ je vĚnovĚna rodinnĚmu prĚvu. SamotnĚ ťprava rodinnĚho zĚvodu byla pŕĚvzata z italskĚho obćanskĚho zĚkonĚku a zaŕazena do novĚho obćanskĚho zĚkonĚku z dĚvodu ťdajnĚ **narĚstajĚcĚho poćtu spornĚch pŕĚpadĚ, ke kterĚm dochĚzelo v situacĚch, kdy se ćlenovĚ rodiny spolećnĚ podĚleli na podnikatelskĚ ćinnosti jednotlivcĚ**. Nadto pŕĚbuznĚ pŕĚ neformĚlnĚ „vĚpomoci“ v rĚmci podnikĚnĚ nĚkterĚho z ćlenĚ rodiny riskovali, resp. riskujĚ postih ze strany inspekce pŕĚce. V souladu s Ź 132 zĚkona o zamĚstnanosti mohou totiŹ pracovníci inspektorĚtu pŕĚce pŕĚ kontrolnĚ ćinnosti vyŹadovat od fyzickĚch osob, kterĚ se zdrŹujĚ na pracoviŹti kontrolovanĚ osoby a vykonĚvĚjĚ pro ni pŕĚci, osvĚdćenĚ totoŹnosti a prokĚzĚnĚ, Źe tuto pŕĚci vykonĚvĚjĚ na zĚkladĚ pracovnĚprĚvnĚho vztahu nebo na zĚkladĚ jinĚ smlouvy. VĚjimku majĚ pouze manŹelĚ a dĚti kontrolovanĚ fyzickĚ osoby. OstatnĚm pŕĚbuznĚm osobĚm, kterĚ budou na pracoviŹti pŕĚ vĚkonu pŕĚce pŕĚstiŹeny a nepŕĚdloŹĚ patŕĚcnou smlouvu, hrozĚ pokuta aŹ do vĚŹe 10.000,-Kć (pŕĚ opakovanĚm pŕĚstiŹenĚ aŹ 100.000,- Kć).

PrĚvnĚ ťprava rodinnĚho zĚvodu

NovĚ obćanskĚ zĚkonĚk považuje za rodinnĚ zĚvod takovĚ zĚvod, **ve kterĚm spolećnĚ pracujĚ manŹelĚ, jejich pŕĚbuznĚ do tŕĚtĚho stupnĚ, nebo osoby, kterĚ jsou s manŹelĚ seŹvagŕenĚ aŹ do druhĚho stupnĚ**. NavrhovanĚ ťprava ovŖem nezapomĚnĚ ani na **osoby trvale pracujĚcĚ pro**

rodinu, na které se hledí jako na členy rodiny zúčastněné na provozu rodinného závodu (§ 700 odst. 1 NOZ). Rodinný závod tedy není charakterizován předmětem podnikání, ale osobami, které se na jeho provozu podílejí. Splnění těchto podmínek se dle § 703 NOZ odvíjí od příbuzenského vztahu členů k vlastníku rodinného závodu, tedy osobě, která bude mít k dané činnosti příslušné oprávnění.

Neformálnost úpravy tohoto institutu lze spatřovat předně ve způsobu vzniku, jelikož rodinný závod **vzniká automaticky. Pokud v něm členové rodiny pracují**, nemusí se nijak zvláště zakládat. O rodinný závod však nepůjde v případě, kdy práva a povinnosti členů rodiny budou upraveny na základě společenské smlouvy, popř. jiných smluv obdobného typu či smlouvami zakládajícími mezi stranami pracovní poměr (§ 700 odst. 2 NOZ).

Rodinný závod tedy není právnickou osobou, nýbrž jen **zákonnou úpravou dělení odpovědnosti a příjmů ze společné práce v rodině mezi její členy**. Primárně má sloužit k obživě rodiny, tudíž jeho členové účastníci se na provozu rodinného závodu mají rovněž právo rozhodovat o zásadních otázkách týkajících se rodinného závodu. Pro přijetí takových rozhodnutí se vyžaduje **souhlas většiny členů rodiny účastníci se na jeho provozu** (§ 702 NOZ). Takovou úpravu způsobu rozhodování záležitostí týkající se rodinného závodu však nelze považovat za šťastnou, a to zejména z toho důvodu, že majitel rodinného závodu je staven do pozice, kdy nemůže sám rozhodovat o „osudu“ svého podnikání, ale musí zohledňovat v konkrétním případě i např. názor osoby, která mu vypomáhala pouze krátkodobě.

K zachování rovnosti mezi jednotlivými rodinnými příslušníky stanoví dále zákon, že se **jednotliví členové podílejí na zisku i na věcech z tohoto zisku nabytých v takové míře, která odpovídá množství a druhu jejich práce** (§ 701 NOZ). Z důvodu ochrany slabší strany se dále stanoví, že vzdát se tohoto práva může pouze osoba plně svéprávná (dle současné právní úpravy „osoba způsobilá k právním úkonům“), a to prohlášením ve formě veřejné listiny. V této souvislosti je třeba upozornit na velmi nefornální vymezení způsobu určení podílu jednotlivých členů na zisku, což v praxi může přinést velké problémy.

Obdobně jako budou mít členové rodiny **právo na podíl ze zisku**, budou mít současně i **právo na následné vypořádání svého podílu** i s jeho přírůstky v případě zániku jejich členství na rodinném závodu. Aby tímto způsobem nedocházelo k velkému zásahu do rodinného hospodaření, zákon jako jedinou „útěchu“ majiteli rodinného závodu přináší možnost na základě dohody či rozhodnutí soudu splácet vypořádací podíly ve splátkách (§ 706 NOZ).

Nový občanský zákoník počítá v případě rodinného závodu i s **účastí nezletilých dětí**. V souladu s § 33 NOZ může samostatně provozovat obchodní závod, tj. činit vše, co je s jeho provozem spojeno, nebo vykonávat jinou obdobnou výdělečnou činnost člověk, který nenabyl osmnácti let. A to na základě **souhlasu alespoň jednoho zákonného zástupce** k samostatné výdělečné činnosti a **schválení soudu**. Nezletilý tedy bude moci vykonávat samostatnou výdělečnou činnost za situace, kdy k tomu udělí souhlas alespoň jeden jeho zákonný zástupce a navíc bude o této skutečnosti rozhodnuto soudem. Pokud soud uzná, že samostatná výdělečná činnost odpovídá schopnostem nezletilého, nahradí soudní rozhodnutí podmínku dosažení věku, která je pro samostatné podnikání potřebná. V této souvislosti by však měly být respektovány i další předpisy, které stanoví potřebný věk pro výkon práce, který nesmí být nižší než nejnižší věk skončení povinné školní docházky a v žádném případě nižší než 15 let.

Vliv na práva třetích osob

Z hlediska třetích stran je nejpodstatnější **předkupní právo všech členů rodinného závodu k závodu jako celku, avšak i k jednotlivým věcem**, které svou povahou a dosavadním určením měly rodinnému závodu sloužit (§ 704 odst. 2 NOZ). Například při koupi nemovitosti by se tak měl kupující

do budoucna zajímat předem též o to, zda tato nemovitost náhodou neslouží provozu neformálního rodinného závodu. Pokud by tomu tak bylo, bude na místě zabývat se otázkou, kdo všechno se rodinného závodu účastní, zda byla dispozice s nemovitostí schválena účastníky rodinného závodu a zda byla řádně vypořádána jejich předkupní práva. Kupující se tak dostává do velmi těžké situace. Jelikož se v případě rodinného závodu jedná o zcela neformální subjekt, jenž není vedený v žádné evidenci, je zjištění těchto skutečností prakticky nemožné.

Závěrem

Výše uvedené lze shrnout, že nová právní úprava se snaží stanovit pravidla již dlouhodobě fungujících rodinných vztahů, ale jak se ukazuje, v konkrétním případě to může být víceméně na škodu. Snahou zákonodárce je především chránit práva slabší strany – člena rodiny podílející se na provozu rodinného závodu, ale přitom zapomíná na „hlavního hospodáře“. Ten se může dostat až do takové pozice, kdy nebude moci rozhodnout o svém podnikání dle vlastního uvážení. Navíc tento institut nepříznivě ovlivňuje i třetí osoby, a to zásadním způsobem skrze předkupní právo všech členů rodinného závodu k závodu jako celku, i k jednotlivým věcem k závodu patřící. Otázkou pro další diskusi tedy zůstává, zda i přes jisté pozitivní dopady tohoto institutu je tato právní úprava praktická a žádoucí.



Mgr. Monika Kretková,
advokátní koncipientka

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350
Fax: +420 296 368 351
e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)

- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporáční autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)